

Näin Euroopassa. Osa 2. Luxemburg

Vierailin Luxemburgissa 30.9. - 7.10.2001 Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen myöntämän matka-avustuksen turvin. Pääkohteet olivat kansalliskirjasto, yliopisto, erityisesti luonnontieteiden tiedekunta ja kirjasto sekä ympäristöntutkimuskeskus. Vierailin myös EU-julkaisutoimistossa.

Kansalliskirjasto

Kansalliskirjasto sijaitsee kaupungin vanhassa keskustassa entisen jesuiittakoulun tiloissa. Se huolehtii kaiken kotimaisen aineiston tallentamisesta ja käyttöön asettamisesta. Kirjastolla on tavanomaisen kirja- ja lehtiaineiston sekä pienpainatteiden lisäksi myös mm. mittava kokoelma videoita ja muita audiovisuaalisia tallenteita sekä taidetta, kuten taitelijoiden tekemiä pienpainoksia tai uniikkikirjoja ja grafiikkaa. Tätä aineistoa ei saada vapaakappaleina, vaan se ostetaan. Inkunabeleita kokoelmassa on 36. Kirjasto pyrkii myös hankkimaan kaiken ulkomailla ilmestyvän Luxemburgia koskevan kirjallisuuden. Henkilökuntaa kerrottiin olevan noin 40 henkeä.

Asiakkaita kirjastossa paikalla käy meikäläisittäin perin vähän, päivittäinen kävijämäärä on arviolta 150. Ainoastaan ensimmäinen kerros on asiakkaille. Tiloissa sijaitsevat käsikirjakokoelmat ja käytettävissä on myös tietokoneita, joita rekisteröityneet asiakkaat voivat käyttää. Kaikki muu aineisto tilataan käyttöön ja noudetaan palvelupisteestä. Asiakkaat pääsevät myös 5000 videon Mediateekkiin. Aineisto on hyvin monipuolista, saatavana on jopa suomen kielen kurssi kahtena kappaleena!

Aleph-yhteisluettelossa on kaikki samassa artikkeliviitteitä ja av-aineistoa myöten. Koska maa on niin pieni, on helppoa hakea omasta kirjastosta puuttuva kirja jostakin toisesta paikasta, tästä syystä kaukopalvelu kansalliskirjastossa on käytännössä vain kansainvälistä. Suomesta Viikin tietokeskus on tuttu vaihtokumppani.

Kirjasto kuului kärsivän läkähdyttävästä tilanpuutteesta. Rakennus on suojeltu, eikä siihen ole helppo tehdä nykyaikaisen kirjastotyön vaatimia muutoksia. Aineistoa oli menossa ja tulossa eri puolille kaupunkia; tuntui, että joka paikka oli täynnä täysisiä banaanilaatikoita! Lisärakennus on hankkeissa, mutta kirjaston kannalta kovin verkkaisesti.

Yhteyshenkilöni oli kirjaston ainoa "atk-poika", joka ei itse asiassa ollut kirjaston henkilökuntaa, vaan valtion atk-keskuksen, joka palvelee kirjastoja, kouluja, museoita yms. laitoksia. Kirjaston kotimaisen osaston johtaja totesi, että yhden atk-henkilön panos ei ole riittävä, mutta he ovat todella onnekkaita, sillä heidän atk-henkilönsä "osaa ajatella kuten kirjastonhoitaja". Kehitteillä oli muutaman atk-osaajan tiimi elektronisten aineistojen käyttöönottoa suunnittelemaan. Verkkoaineistoja ei vielä ollut käytettävissä, mutta niihin oli selvästi perehdytty koska niitä oli aikomus pikapuoliin hankkia. Niinpä JYK:n kokemukset ja verkkolehti- ja tietokantalistat kiinnostivat kovasti.

Sain erittäin kattavan esittelyn kirjastosta, sen toiminnoista ja kokoelmista. Erityisesti mieleen jäivät upeat taideaineistot, kartat ja hienosti järjestetyt postikorttikokoelmat. Kaikkein vanhinta aineistoa en päässyt näkemään, koska osa taloa oli remontissa. Kirjasto lahjoitti meille kuitenkin muutamia aineistojaan esitteleviä teoksia.

Centre Universitaire ja sen kirjasto

Täysimittaista yliopisto-opetusta Luxemburgissa ei maan pienuuden takia ole. CU:ssa on mahdollista aloittaa lähes kaikilla tieteenaloilla ja opiskella alan perusteita tieteenalasta riippuen vuosi tai kaksi. Sen jälkeen on siirryttävä ulkomaille.

Yliopistolla on sopimukset useimpien keskieurooppalaisten yliopistojen kanssa opintojen vastaavuuksista. Opiskelijat saavat vanhempien varallisuuden mukaan määrättyä opintotukea ulkomailla opiskeluun, ja hyvin monet lähtevät jo suoraan ulkomaille. Tilat ja varusteet matemaattis-luonnontieteelliseen opetuksen järjestämiseen näyttivät erinomaisilta. Tiedekunta toimii vartavasten sille rakennetuissa uudehkoissa tiloissa.

Yliopiston kirjastossa ei ole samanlaista kurssikirjajärjestelmää kuin meillä, jossa kirjoja voi olla kolmasosa kurssin opiskelijoiden lukumäärästä. Kirjaston aineisto painottuu humanistisiin, talous- ja oikeustieteisiin, mutta kaikkien opetettävien aineiden kirjallisuutta on käytettävissä, samoin tieteellisiä lehtiä. Kirja-aineisto on tieteenalojen perusteiden opetuksen tarpeita palvelevaa. Kirjastoa hoidetaan kolmen miehen voimin.

Yliopiston päärakennus, jossa kirjastokin sijaitsee, on alun perin rakennettu pappisseminaariksi ja kirjaston toinen kerros oli yllättäen entinen seminaarin kirkko aivan upeine lasimaalauksineen! Kirjastonhoitajat esittelivät auliisti kaiken mahdollisen aina kellarivarastoja myöten. Kielsivät kuitenkin katsomasta paikkoja tarkemmin, mikä tietenkin kävi kehotuksesta. Ja olipa sielläkin vesi päässyt sisään aika monesta paikasta ja tehnyt pahaa jälkeä! Tilanpuute vaivasi, ja kirjoja täynnä olevat banaanilaatikot olivat myös täällä tavallinen näky. Miehet kertoivat hieman huolestuneina tiedosta, jonka mukaan laatikoista saattaa erittyä paperille haitallisia yhdisteitä. Korkeat lehtivarastot katosta riippuvine tikkaineen rakennuksen kellarissa vaativat hakijalta todella hyvää kuntoa ja huimaa päätä. Lehdet ovat paljolti varastoissa, kirjastossa on tilaa vain uusimmille.

Yliopiston Gabriel Lippmann- keskuksen ympäristöntutkimuskeskuksen omaan käyttöön tarkoitettu aineisto, pääasiassa tieteelliset lehdet, on sijoitettu keskuksen omiin tiloihin. Sähköisiä tiedonlähteitä oli paljon vähemmän käytettävissä kuin meillä, eikä lehtiä verkon kautta ollut toistaiseksi hankittu. Tutkijat tekevät, kuten tavallista, kansainväistä yhteistyötä, ja verkkolehtiasia on tällä hetkellä hyvin iso, tieteellisen julkaisemisen perusteita kenties kovastikin liikauttava asia, niinpä keskuksessa tunnuttiin sinänsä olevan selvillä sekä verkkolehtien eduista että käänttöpuolista. Verkkolehtiasiaassa kehityksen eturintamassa FinELib-konsortioineen kulkevaan Suomeenkin oli yhteyksiä; eräässä tutkimusprojektissa oli yhtenä havaintokohteena Tuusulanjärvi. Keskuksen uusiin tiloihin, laitteisiin ja tutkimushankkeisiin tutustuminen oli hydrobiologivieraasta tavattoman kiinnostavaa.

EUR-OP EY:n julkaisutoimisto

EU-kohteet eivät kuulu CIMO:n kahdenvälisen vaihdon piiriin, mutta julkaisutoimisto kiinnosti ja onnistuin puhumaan itseni vierailulle, vaikka sinne tavallisesti otetaan vain ryhmiä. Sain kattavan esittelyn yli 500 ihmisen keskukselta. Mikä mahtava määrä julkaisuja: viime vuonna jaossa oli 55.3 milj. dokumenttia! Valtaosa tehdään ulkopuolisissa painotaloissa. Aika harvat dokumentit julkaistaan useammalla kuin kolmella pääkielellä. On demand - politiikalla pyritään välttämään turhia kappaleita. Näin myös tulossa olevan uuden Eur-Lex-portaalin. Työstään tavattoman innostunut britti oli kovin kiinnostunut myös suomalaisten eu- ja euronäkemyksistä - me EU:n mallioppilaat! -verrattuna muiden yhteisön jäsenmaiden kansalaisten käsityksiin. Hän tuntui uskovan vakaasti euroon ja kotimaansa ja muiden nyt pois jääneiden valtioiden tuota pikaa liittyvän siihen, kunhan nämä huomaavat sen hyödyt.

Luxemburgista

Luxemburg on maaksi pieni, vain noin 82 km pitkä ja noin 53 leveä, asukkaita on noin 400 000. Maa on suurherttuakunta, hallitsijana on vuodesta 2000 suurherttua Henri. Liikkuva raha on lähes aina Belgian frangi, vaikka omakin on. Luxemburg on vanhastaan ollut maanviljelysmaa, ja vieläkin karjaa laiduntaa melkein pääkaupungin keskustassa. Lentokoneesta katsottuna kutakuinkin jokaisella neliösentillä näkyy ihmisen käden jälki. Viljelysten keskellä on runsaasti nykyaikaisia tuulimyllyjä tuulivoimaa keräämässä. Maassa on aikaisemmin ollut kaivannais- ja terästeollisuutta, nykyisin raskaasta teollisuudesta on vielä jäljellä suuri autonrengastehdas. Pankkitoiminta on nykyisin merkittävä elinkeino. Luxemburgin kaupunki on myös suuri EU:n virastojen keskittymä, mikä näkyy voimakkaana rakentamisena ainakin kaupungin ja lentokentän välisellä alueella. Lentokentälle on keskustasta matkaa vain n. 5 km, mistä aiheutuu melkoinen lentomelu itse kaupungissa. Kaupungin halki mutkittelee syvä laakso, joka pohjalla on taloja, teitä ja puistoa. Lähes pystysuoriin hiekkakiviseinämiin koverretut kasematit, yhteensä 21 km maanalaisia puolustusrakennelmia, on kirjattu Unescon maailmanperintöluetteloon.

Puolet maan työvoimasta on nykyään muita kuin Luxemburgin kansalaisia. Maassa käydään paljon töissä naapurimaista ja päinvastoin. EU-virastoissa työskentelee paljon ulkomaalaisia, mm. suomalaisia on noin 800. Maassa on suuri portugalilaisperäinen vähemmistö, joka on aikoinaan terästeollisuuden työvoimaksi tulleiden siirtolaisten jälkipolvea, ja pienempi Italiasta tullut vähemmistö, joka on edellistä enemmän integroitunut uuteen maahan. Kieliä ovat puhekieli letzebuergish, ranska ja saksa. Koulunkäynti ja lukeminen Luxemburgissa aloitetaan yleensä saksaksi, mutta myös ranskan opiskelu aloitetaan melko pian.

Luxemburg osoittautui kirjastokulttuuriltaan Suomesta ja muista pohjoismaista melkoisesti poikkeavaksi maaksi. Luxemburgissa kirjat ostetaan. Kirjasto ei ole lainkaan samassa asemassa kulttuurilaitoksena kuin meillä, eikä sitä selvästikään ole totuttu pitämään samanlaisena itsestäänselvyytenä. Tämä kävi ilmi useissa keskusteluissa, joissa valitettiin yhdessä maailman rikkaimmassa maassa annettavan suhteellisen vähän resursseja kirjastojen käyttöön. Luxemburgin kaupunginkirjasto vastasi laajuudeltaan lähinnä suomalaisen keskikokoisen kaupungin sivukirjastoa. Toisenlainen kulttuuri varmaankin näkyi myös eri tutustumiskohteissa paikalla olevien asiakkaiden harvalukuisuutena. Koska maassa puhutaan sekä saksaa että ranskaa, kummankin kielen osuus aineistoista vaikutti tavallisesti olevan noin 40% , englannin noin 15% ja puhekielenä yleisen letzebuergishin noin 5%.

Lähes kaikki kirjastoissa tapaamani henkilöt olivat miehiä; se kuuluu olevan maan tapa. Yleensä kirjastonhoitajilla on jokin korkeakoulututkinto ja lisänä alan kursseja, varsinaisesti kirjastonhoitajaksi opiskelleita ihmisiä ei maassa juurikaan ole.

Suomalaiselle vierailijalle Luxemburgin liikenne tuotti vaikeuksia: siellä ei näet ollut tapana ajaa jalankulkijan päälle edes silloin, kun tämä käveli päin punaista, vaan tietä tehtiin kohteliaasti joka tilanteessa. Pääkaupungin lisäksi pääsin käymään suomalaisnaisen taidenäyttelyn avajaisissa parin peninkulman päässä Moselin rannalla olevassa Remichissä. Apurahapäätös tuli aikanaan suurlähetystön kautta ja olin saanut kutsun vieraila lähetystössä. He kutsuivat joukon jatkoksi avajaisiin. Ylimääräisen jännityksen matkaan toi vielä tuolla viikolla sattunut Swissairin rahapula, joka jätti koneet maahan. Pääsin kuitenkin onnellisesti kotiin.

Liisa Halttunen
Informaatikko